Sosiaali- ja terveysvaliokunta 13.10.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027
Teema: hyvinvointialueiden ohjaus ja rahoitus

Kati Kallimo, toimialajohtaja
Keski-Suomen hyvinvointialue

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Hyvinvointialueiden ohjaus

Valtion ohjauksen tulee olla yhtenäistä

- **Valtion hyvinvointialueisiin kohdistaman ohjauksen tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus, jossa rahoitus, palvelujärjestelmä, lakisääteiset palvelutavoitteet, palveluiden valvonta, investointitarpeet ja talouden tasapainottamisvaateet sovitetaan yhteen**
- **Tällä hetkellä hyvinvointialueisiin kohdistuu useita rinnakkaisia ja osittain erillisiä (**STM, VM, SM, valvovat viranomaiset) **ohjausprosesseja eikä ohjaus perustu välttämättä yhteiseen tilannekuvaan tai johda keskenään yhteensopiviin vaatimuksiin.**
  - **Sosiaali- ja terveysministeriön järjestämisohjauksen tulisi nykyistä vahvemmin tukea palvelujärjestelmän rakenteellista ja toiminnallista uudistamista. Tulisi vahvemmin muodostaa arvio siitä, millaisilla palveluiden, palvelurakenteen ja toimintamallien muutoksilla voidaan samanaikaisesti turvata lakisääteiset palvelut, parantaa vaikuttavuutta ja saavuttaa taloudellisia säästöjä sekä sopeuttaa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä rahoitukseen ja turvata yhdenvertaiset palvelut kaikilla hyvinvointialueilla**
- **Talouden, palvelujen järjestämisen ja valvonnan ohjauksen tulee perustua samaan tilannekuvaan eikä sen pitäisi johtaa keskenään ristiriitaisiin vaatimuksiin.** Hyvinvointialuetta ei tulisi samanaikaisesti ohjata supistamaan kustannuksia ja toisaalta lisäämään voimavaroja samoihin palveluihin ilman, että ohjauksessa ratkaistaan myös toimenpiteiden rahoitus ja keskinäinen priorisointi.
  - Esimerkiksi Keski-Suomen lisärahoitusmenettelyssä tunnistettiin lakisääteisten palvelujen järjestämisen puutteita, mutta samalla ministeriöt katsoivat, että palvelut olisi tullut turvata rahoitusta uudelleen kohdentamalla ja lisäsopeutuksilla. Valvontaviranomaiset puolestaan edellyttivät puutteiden korjaamista muun muassa vastaavista palvelutehtävistä, hoitoon pääsyssä, ikääntyneiden palveluissa sekä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Hyvinvointialueiden ohjaus

Rahoitusperiaatetta turvaavat mekanismit (jälkikäteistarkistus ja lisärahoitus) eivät käytännössä takaa riittävää aluekohtaista rahoitusta.

- Jälkikäteistarkistuksella huomioidaan valtakunnallisesti toteutuneiden kustannusten ja laskennallisen rahoituksen erotusta. Jälkikäteistarkistus kohdennetaan alueille samojen määräytymistekijöiden mukaisesti kuin muukin yleiskatteinen rahoitus, joten **se ei sellaisenaan korjaa yksittäisen hyvinvointialueen mahdollisesti virheellisiä tarvekertoimia tai rakenteellista rahoitusvajetta. Näin ollen valtakunnallisesti riittäväksi arvioitu rahoitus ei välttämättä turvaa lakisääteisten palvelujen järjestämisedellytyksiä kaikilla alueilla.**
- Tehtyjen lisärahoituspäätösten perusteella näyttää siltä, että **lisärahoitusmekanismin soveltamiskynnys on nostettu niin korkealle, että mekanismi ei käytännössä ole käytössä.**
    - **Lainsäädäntöön tarvitaan toimiva menettely tilanteisiin, joissa rahoitusmallin rakenteelliset ja tietopohjaan perustuvat puutteet johtavat riittämättömään aluekohtaiseen rahoitukseen, mutta lisärahoituksen erittäin korkea soveltamiskynnys ei ylity**
- Rahoituslain muutos 1.1.2027 antaa mahdollisuuden huomioida selvät ja merkittävät virheet rekisteritiedoissa, mutta säännös ei yksin riitä varmistamaan rahoitusperiaatteen toteutumista.

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Hyvinvointialueiden ohjaus

Ohjauksen tulee perustua ajantasaiseen ja vertailukelpoiseen tietoon ja sen tulee olla ennakoivaa

- **Valtionohjauksen ei tule tehdä ohjauspäätöksiä perustuen vanhentuneisiin tai laadultaan epävarmoihin vertailutietoihin ilman, että tietojen rajoitteet ja alueella toteutetut muutokset tai muutosten lähtökohdat otetaan huomioon**
- **Ohjauksen tulee olla ennakoivaa siten, että rahoituksen riittävyyteen ja palveluiden järjestämiseen liittyvät ongelmat on tunnistettava ja ratkaistava jo ennen kuin hyvinvointialue ajautuu lisärahoitusprosessiin tai arviointimenettelyyn**
- Sopeuttamispotentiaalin tulee olla konkreettisesti todennettavissa.
  - **Esimerkiksi Keski-Suomen lisärahoitusasiassa ministeriöt katsoivat, että alueella oli merkittävää käyttämätöntä sopeuttamispotentiaalia. Hyvinvointialue puolestaan katsoi, ettei vuoden 2025 aikana toteutettavissa olleita lisätoimenpiteitä yksilöity ministeriön taholta riittävästi. Tämä erimielisyys havainnollistaa tarvetta arvioida ja konkretisoida paitsi laskennallisia säästömahdollisuuksia myös niiden perusteluja ja toteuttamisaikataulua.**

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Hyvinvointialueiden ohjaus

Ohjaus ei saa johtaa yksipuoliseen kustannusten siirtämiseen tai lyhytjänteisiin leikkauksiin

- **Yksittäisen palvelun kustannusten vähentäminen ei välttämättä pienennä palvelujärjestelmän kokonaiskustannuksia.**
  - Esimerkkinä vuoden 2027 talousarvion sisältämät kuntouttavan työtoiminnan lakkauttaminen tai teknologian käyttöönotto henkilöstömitoitusta vähentävänä tekijänä
- Talousarvion sisältämien tehtävämuutosten ja palvelurakenteen uudistusten säästövaikutuksia tulee arvioida koko palvelujärjestelmän tasolla. **Rahoituksen vähennysten aikataulun on huomioitava, milloin uudet toimintamallit ovat käytössä ja milloin niiden taloudelliset vaikutukset ovat tosiasiallisesti saavutettavissa.**
- **Lyhytjänteisten, yksittäisten palveluiden lakkauttamisten sijaan sosiaali- ja terveysministeriön tulisi muodostaa järjestelmätasolla uudistunut kuva siitä millaisella sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenteellisella kokonaisuudella ja muutoksilla saavutetaan rahoitusta sekä väestön perusoikeuksia ja yhdenvertaisuutta toteuttava järjestelmä.**
- **Samanaikaiset useat muutokset hyvinvointialueilla muodostavat sekä taloudellisen riskin että palvelutuotannollisen riskin. Tarvitaan kansallista yhdenmukaista toimeenpanotukea sekä uudistusten yhteisvaikutusten jatkuvaa arviointia, seurantaa ja raportointi. Myös yksittäisten palvelumuutosten vaikutusten arviointi tulisi kyetä tekemään laajasti ja perusteellisesti.**

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Hyvinvointialueiden ohjaus

Investointien ohjauksen tulisi toteutua strategisella tasolla hankekohtaisen arvioinnin ja ohjauksen sijaan

- Yksityiskohtainen hankekohtainen ohjaus voi kaventaa alueellista liikkumavaraa. Hyvinvointialueella tulee olla mahdollisuus priorisoida esimerkiksi toimitila- ja tietojärjestelmäratkaisuja osana hyväksyttyä palvelustrategiaa ja talouden tasapainottamisohjelmaa.
- Valtion ohjauksen tulisi keskittyä taloudellisesti merkittäviin riskeihin. **Strateginen investointiohjaus voisi asettaa kokonaisraamit taloudelliselle kestävyydelle, mutta jättää yksittäisten hankkeiden tarkoituksenmukaisuuden arvioinnin ja toteuttamisen ensisijaisesti hyvinvointialueen vastuulle.**

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys

Rahoituksen on vastattava todellista kustannuskehitystä ja sen riittävyyttä on arvioitava myös aluekohtaisesti

- **Hyvinvointialueiden rahoitusasema on eriytynyt**, eikä valtakunnallisesti riittäväksi arvioitu rahoituksen kokonaismäärä takaa rahoitusperiaatteen toteutumista yksittäisellä hyvinvointialueella.
- **Keski-Suomen hyvinvointialue pitää välttämättömänä, että hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä arvioidaan koko maan tason lisäksi myös aluekohtaisesti.** Lakisääteisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen turvaaminen edellyttää, että rahoitus vastaa alueiden tosiasiallista palvelutarvetta, kustannusrakennetta sekä kustannus- ja hintatason kehitystä.
- Vuoden 2027 rahoituksen indeksikorotus ei täysimääräisesti kata hyvinvointialueiden kustannusten kasvua, erityisesti palkkaratkaisuista aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi palvelutarpeen arvioidusta kasvusta huomioidaan vain 60 prosenttia. Tämä kasvattaa riskiä rahoituksen ja lakisääteisten palvelujen järjestämiskustannusten eriytymisestä.
- **Tehtävämuutoksiin perustuvia rahoitusleikkauksia tulee tehdä vain siltä osin kuin muutoksista syntyvät säästöt ovat realistisesti ja tosiasiallisesti toteutettavissa.** Muutoin rahoitusleikkaukset lisäävät hyvinvointialueiden sopeuttamispainetta ja vaarantavat lakisääteisten palvelujen saatavuutta ja yhdenvertaisuutta.

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Rahoitusmallin oikeudenmukaisuus ja kehittäminen

Rahoitusmallin tulee perustua todelliseen palvelutarpeeseen ja vertailukelpoiseen tietoon

- Lähes 80 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta määräytyy palvelutarpeen perusteella. Diagnoosikirjaamisen, tietojärjestelmien ja kansallisiin rekistereihin välittyvien tietojen kattavuudessa on kuitenkin merkittäviä alueellisia eroja. Erityisesti pitkäaikaisdiagnoosien kirjaamisen erot voivat vaikuttaa tarvekertoimiin ja siten rahoituksen jakautumiseen ilman vastaavia eroja todellisessa sairastavuudessa.
- **Kansallisesti tulee arvioida kirjaamis- ja tiedonsiirtoerojen vaikutukset alueiden tarvekertoimiin ja rahoitukseen sekä varmistaa rahoituslaskelmien läpinäkyvyys ja tietojen vertailukelpoisuus.**
- Rahoitusmallin tulee kannustaa hyvinvointialueita parantamaan tuottavuutta, vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta sekä uudistamaan palvelurakennetta. Onnistunut toiminnan tehostaminen ei saa perusteettomasti heikentää alueen tulevaa rahoitusasemaa.
- Keski-Suomi ei tavoittele erityiskohtelua, vaan rahoitusmallia, jossa alueiden todellinen palvelutarve – eivät erot kirjaamisessa tai tietojärjestelmissä – ratkaisee rahoituksen jakautumisen.

Vaasan hallinto-oikeus palautti 10.9.2026 Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen vuoden 2025 rahoitusasian valtiovarainministeriölle uudelleen käsiteltäväksi. Hallinto-oikeuden mukaan ministeriön olisi tullut arvioida määräajan jälkeen toimitettujen täydentävien diagnoositietojen vaikutukset rahoitukseen ja tarvittaessa oikaista rahoituspäätöstä. Lisäksi ministeriön olisi tullut selvittää muiden hyvinvointialueiden diagnoositiedoissa havaittujen poikkeavuuksien merkitys rahoituksen jakautumiselle. Ratkaisu korostaa, että **rahoituspäätösten tulee perustua oikeelliseen ja vertailukelpoiseen tietoon ja että esitetyt tietopohjan virheet on arvioitava asianmukaisesti.**

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Hyvinvointialueiden ohjaus ja rahoitus / tiivistelmä

- **Valtion ohjaus:** Hyvinvointialueiden talouden tasapainottaminen ei onnistu kestävästi yksittäisillä säästövaatimuksilla tai palvelujen vähentämisellä. Tarvitsemme yhtenäistä valtion ohjausta, jossa erityisesti STM järjestämisohjaus ja VM talousohjaus yhdessä tukevat palvelujärjestelmän rakenteellista ja toiminnallista uudistamista. Ohjauksen tulee osoittaa, miten lakisääteiset palvelut voidaan turvata ja talous tasapainottaa samanaikaisesti.

- **Rahoitusperiaate:** Rahoituksen riittävyyttä on arvioitava myös aluekohtaisesti. Rahoitusmallin tulee perustua todelliseen palvelutarpeeseen ja luotettavaan tietoon, ja järjestelmässä tulee olla toimivat keinot korjata tilanteet, joissa rahoitus ei tosiasiallisesti riitä lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Kiitos
www.hyvaks.fi
#hyvaks #hyväarkikaikille
KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE